

BIULETYN

POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO

WARSZAWA   MARZEC—KWIECIEŃ—1948 R.   Nr 2(17)

Wydaje Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, W-wa, Smulikowskiego 6-8

Sprostowanie.

Poprzedni numer Biuletynu P. T. K. — styczeń—luty — 1948 wskutek niedopatrzienia otrzymał błędny numer. Numer tego Biuletynu winien brzmieć: 1/16.

O poparciu Oddziałów P. T. K. dla Kół Krajoznawczych młodzieży.

W trosce o właściwy stosunek Oddziałów P. T. K. do Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej Zarząd Główny P. T. K. w dniu 13 marca 1948 roku wystosował do wszystkich Oddziałów P. T. K. następujący okólnik organizacyjny:

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego od dłuższego czasu śledzi z żywym zainteresowaniem Kola Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej, widząc w nich kadry swoich zastępców w pracy dla dobra krajoznawstwa polskiego.

Stwierdzić musimy, że w niektórych wypadkach Oddziały P. T. K. zajmują zupełnie obojętne stanowisko w stosunku do istniejących na danym terenie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, a nawet zdarzyły się wypadki, szczęśliwie nieliczne, że nawet o istnieniu tych Kół nie wiedziały.

Doceniając znaczenie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej i nawiązując do uchwały Zjazdu P. T. K. w Gdańsku w dn. 5.VI.1947 r. wzywającej „Oddziały P. T. K. do ujawnienia specjalnej troski o właściwy rozwój Kół Krajoznawczych w podległym Oddziałowi terenie zarówno w mieście jak i na wsi” Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego ustala następujące zasady stosunku Oddziałów P. T. K. do Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

1. Zarząd Oddziału P. T. K. winien utrzymywać stały kontakt z istniejącymi na terenie swojej działalności Kółami Krajoznawczymi Młodzieży Szkolnej. W skład Zarządu Oddziału wchodzić winna co najmniej jedna osoba, która interesuje się pracami Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej i utrzymująca z tą młodzieżą bezpośredni kontakt.

2. Członkowie Zarządu Oddziału winni brać udział w ważniejszych momentach życia organizacyjnego tych Kół, oraz odwrotnie Zarząd Oddziału P. T. K. winien zapraszać Kola Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej na ważniejsze przejawy życia P. T. K.

3. W preliminarzu budżetowym Oddziałów P. T. K. winna być w miarę możliwości przewidziana corocznie pewna kwota na pomoc finansową dla miejscowych Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Pozycja ta winna być w ustalonym czasie realizowana.

4. Członkowie Zarządu Oddziału P. T. K. winni ułatwiać w miarę swych możliwości prace miejscowych

Kół. Zarząd Oddziału P. T. K. winien specjalnie zwrócić uwagę na umożliwienie delegatowi Kola wyjazdu na doroczny obóz krajoznawczy, przygotowując kadry instruktorów dla Młodzieży Krajoznawczej.

5. We wszystkich okazjach bezpośredniego stykania się przedstawicieli P. T. K. z Młodzieżą Krajoznawczą należy stale uwidaczniać i podkreślać, że organizacją, która opiekuje się Kółami jest Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. Stosunek Oddziałów P. T. K. do Kół winien wytworzyć przychylną atmosferę umożliwiającą zarówno rozwój pracy Młodzieży Krajoznawczej, jak i pozyskiwanie w przyszłości nowych ideowych członków spośród wychowanków Kół.

6. Na czele każdego Kola znajduje się opiekun — nauczyciel, który bezinteresownie poświęca czas i siły na krzewienie idei krajoznawczych wśród Młodzieży Szkolnej. W uznaniu znaczenia tej pracy Zarząd Główny P. T. K. na posiedzeniu w dniu 3.III.1948 r. postanowił przyznanie wszystkim opiekunom czynnych Kół Krajoznawczych Młodzieży szkolnej praw członkowskich, jako członków zwyczajnych, a więc z zachowaniem wszelkich praw (m. in. prawo głosowania, otrzymywanie wszelkich wydawnictw P. T. K. itd.) zwalniając ich z obowiązku płacenia składek i opłat prenumeraty wydawnictw P. T. K.

Zjazd Kół Kraj. Młodzieży Szkolnej P. T. K.

W dniach 6, 7, 8 i 9 maja odbędzie się pierwszy po wojnie zjazd Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K.

Program Zjazdu przewiduje: Czwartek dnia 6 maja. Warszawa. Msza Św. w katedrze św. Jana, Złożenie wieńca na Grobie Nieznanego Żołnierza, Otwarcie Zjazdu w sali głównej Z. N. P. przy ul. Smulikowskiego 6/8. Przemówienie Prezesa P. T. K. dr Stanisława Leszczyckiego. Referat sprawozdawczy prof. Leopolda Węgrzynowicza — przewodniczącego Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K. Plan pracy na najbliższą przyszłość. Referat o Warszawie. Wieczorem przedstawienie w teatrze.

Piątek dnia 7 maja (w Warszawie). Obrady Opiekunów Kół Krajoznawczych, Obrady Delegatów Kół Krajoznawczych Młodzieży. Zwiedzanie Warszawy. Wieczornica Krajoznawcza. Zamknięcie Zjazdu. Nocą wyjazd do Olsztyna. Program przewiduje złożenie w Belwederze hołdu Panu Prez. Rzeczypospolitej.

Sobota dnia 8 maja. Olsztyn. Zwiedzanie miasta oraz Pojezierza Mazurskiego dwoma szlakami: a) kanałem Warmińskim do Elbląga, b) nad jez. Śniardwy i szlakiem jezior wschodnich.

Dla zespołów nie biorących udziału w wycieczce mazurskiej wycieczki po Warszawie i okolicach.

Niedziela dnia 9 maja: Powrót do domów.

Program wieczornicy Krajoznawczej wypełnią występy zespołów młodzieży krajoznawczej z całego Kraju. Każdy zespół, który zamierza włączyć do programu wieczornicy swój numer, winien zczasu powiadomić o tym Biuro Zjazdowe i podać treść widowiska. O ostatecznym wyborze zgłoszonych numerów decyduje odpowiednia komisja Biura Zjazdowego.

Wszelkich informacji w sprawie Zjazdu udziela Biuro Zjazdowe, Warszawa, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, ul. Smulikowskiego 6/8.

Okólniki w tej sprawie zawierające wszelkie konieczne informacje rozesłane zostały do wszystkich Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej oraz do wszystkich Oddziałów P. T. K.

Z działalności Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K.

Organem Zarządu Głównego P. T. K. powołanym do kierowania sprawami Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej jest Komisja Kół Krajoznawczych Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Przewodniczącym tej Komisji jest członek Zarządu Głównego prof. Leopold Węgrzynowicz, założyciel i inicjator Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Pełni on te obowiązki od roku 1919. Założenia ideowe Kół, metody pracy, podstawy prawne działalności, dorobek Kół opisane są w specjalnej broszurze pt. Kola Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K. Broszurkę powyższą otrzymać może każdy, przesyłając zamówienie do Zarządu Głównego P. T. K. Warszawa, ul. Smulikowskiego 6/8 (cena 20 zł.), albo do Komisji Kół Krajoznawczych w Krakowie, ul. Oleandry 4 pokój Nr. 12.

W Krakowie wydawany jest również organ Komisji pt. Orli Lot. Interesujący ten miesięcznik krajoznawczy młodzieży wydawany jest pod redakcją prof. Węgrzynowicza.

W skład Komisji w Krakowie wchodzi grono zasłużonych działaczy krajoznawczych, przeważnie pedagogów.

Dla ułatwienia pracy Komisji w Krakowie Zarząd Główny powołał w Warszawie pod przewodnictwem dyr. Jadwigi Jaroszowej, zast. przew. Komisji, zespół osób działających w bezpośrednim kontakcie z Zarządzeniem Głównym. Warszawską Komisję ma w swym składzie prócz p. Jaroszowej Leszka Klimę, jako sekretarza, W. Riehlina-Kondracką, p. J. Jasiobędką i p. Gruszczyńskiego.

Zespół krakowski i warszawski współpracują ze sobą, odbywając posiedzenia bądź w Krakowie, bądź w Warszawie.

Organizacją Zjazdu Młodzieży w roku 1948 zajęła się Komisja Warszawska.

Praca Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w roku 1947.

(szkie sprawozdania)

Na zebraniu Opiekunów Kół Krajoznawczych w Krakowie w dniu 23 lutego 1948 r. prof. Piotr Czapiński zreferował w interesujący sposób materiały sprawozdawcze za rok 1947 uzyskane od Kół.

Materiały te pozwalają nam na krótkie zobrazowanie działalności Kół Krajoznawczych w minionym roku.

Bardzo trudną sprawą w obecnych warunkach jest ustalenie liczby Kół Krajoznawczych w Polsce. Dla Komisji Kół Krajoznawczych podstawą do obliczenia liczby kół są uzyskane sprawozdania z działalności. W roku 1947 uzyskano tych sprawozdań 41, w roku 1948 zaś już 112. Obserwujemy więc ogromny postęp. Byłoby błędem twierdzenie, że w kraju mamy 112 Kół krajoznawczych, które podały liczbę członków 5168. Jest nam wiadomym, że na terenie Kuratorium Warszawskiego istnieje kilkadziesiąt Kół, a żadne z nich nie nadesłało sprawozdania do Komisji. W Kuratorium Rzeszowskim istnieje Kół Krajoznawczych młodzieży 50, a tylko 4 nadesłały sprawozdania. Najwięcej sprawozdań otrzymano z Kuratorium Krakowskiego, bo 38, Katowickiego 20, Poznańskiego 12 itd. Razem 112. Materiały uboczne oraz informacje z Oddziałów i władz szkolnych pozwalają nam przypuszczać, że mamy w Polsce około 400 Kół Krajoznawczych, liczących do 20 tys. członków. Tylko 25% Kół spełniło swój obowiązek organizacyjny i nadesłało sprawozdanie z działalności. Ponieważ w stosunku do roku ubiegłego jest to już duży postęp, należy przypuszczać, że usprawnienie działalności Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej pozwoli w roku przyszłym na dalszy poważny krok naprzód, pozwalający na uchwycenie konkretnych liczb, dotyczących rozwoju i działalności Kół.

Z uzyskanych 112 sprawozdań szkoły podstawowe nadesłały 14, szkoły zawodowe 27, szkoły średnie ogólnokształcące 69, szkoły akademickie 1 (Toruń). Te cyfry dają podstawę do wniosków, gdzie Kola Krajoznawcze Młodzieży mają główną bazę operacyjną.

Analiza uzyskanych sprawozdań pozwala wyprowadzić wnioski co do metod i programu pracy poszczególnych Kół. Wycieczki po terenie własnym, referaty samokształceniowe, praca w komisjach, wieczornice, wreszcie wycieczki dalsze, oto główne punkty programu pracy. Kola w Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie, Kielcach, Piotrkowie zorganizowały własne kursy dla przodowników krajoznawczych. Cały szereg Kół wydaje własne gazetki ściennie, bądź pisane na powielaczu. Oto niektóre tytuły tych gazetek. — Echa Zachodnie, — Coraz wyżej, — Gazetka Krajoznawcza, — Miesięcznik pedagogiczny Z. N. P., — Praca Szkolna — podał dokładną reprodukcję gazetki krajoznawczej, — Nasza Radość, — wydanej przez Kolo Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K. przy szkole powszechnej Nr 2 im. Św. Wojciecha w Krakowie.

Ruchome obozy krajoznawcze zorganizowały Kola przy Gimnazjum Państwowym w Myślenicach, II Gimnazjum w Krakowie, Państwowe Liceum Administracji Handlowej w Krakowie, Szkole Powszechnej dla dorosłych w Niedobczycach i inne.

Interesująco zorganizowało sobie pracę Kolo Krajoznawcze w II Państw. Liceum i Gimnazjum im. St. Sobińskiego w Rzeszowie. Członkowie podzielili się na 4 Sekcje: polonistyczną, historyczną, geograficzną, przyrodniczą. Sekcje rozpadają się na zespoły czytelnice samokształceniowe, działające pod kierunkiem. Osobne zespoły stanowią orkiestra krajoznawcza (10 członków), fotografowie — amatorzy — 16 członków.

Możnaby przytoczyć dziesiątki interesujących ilustracji prac naszych kół, z których większość umie pracować oryginalnie, zgodnie z wytycznymi, ujętymi

w broszurce p. t. Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K. Z wielu pism naszych Kół wysuwa się prośba o śpiewnik Kół Krajoznawczych. Młodzież pragnie śpiewać na bliskie sobie tematy. Sprawa ta będzie musiała być rozwiązana przez Komisje Kół K. M. S. w czasie najbliższym.

Organ Kół — Orli Lot — zyskuje coraz więcej prenumeratorów. Mamy szkoły, które prenumerują po sto egz. Orlego Lotu. Materiał redakcyjny do Orlego Lotu nadsyła młodzież oraz nauczycielstwo. Orli Lot ukazuje się systematycznie w ładnej szacie graficznej.

Materiały sprawozdawcze za rok miniony napawają nas otuchą. Przez usprawnienie działalności Centrali Kół, przez powołanie Okręgowych Komisji Kół we wszystkich Kuratoriach, a Zrzeszeń we wszystkich większych miastach doprowadzimy do tego, że łączność organizacyjna Kół z Centralą będzie ścisła, co pozwoli na dokładne uchwycenie nurtu realizowanych prac.

Koła Krajoznawcze w Okręgu Szczecińskim.

Z ramienia Zarządu Okręgu opiekę nad Kółami Krajoznawczymi Młodzieży Szkolnej P. T. K. roztacza p. Bolesław Prajs.

W Okręgu zarejestrowano 18 Kół. Z tych miasto Szczecin liczy 3 Koła, działające przy miejscowych szkołach średnich.

Kuratorium Okręgu Szczecińskiego żywo współdziała z Kółami.

Zarząd Okręgu w związku z akcją młodzieżową w planie pracy na tym odcinku przewiduje: utworzenie Okręgowej Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K., zwołanie okręgowego zjazdu Opiekunów i delegatów młodzieży, zorganizowanie krajoznawczego obozu instruktorskiego dla młodzieży, należącej do Kół Krajoznawczych.

Ze względu na to, że cały okręg szczeciński pod względem krajoznawczo-turystycznym jest wysoce interesujący, a jeszcze mało znany, akcja krajoznawcza na odcinku młodzieżowym odgrywa tu specjalną rolę.

Oddział P. T. K. w Inowrocławiu.

W Inowrocławiu, gdzie przed wojną działał bardzo wydawnie Oddział P. T. K., ukonstytuował się stały zarząd Oddziału w następującym składzie.

Prezes — Roman Welke, Sekretarz — Gabriela Zielińska, skarbnik — Jerzy Szezechowicz, Komisja Rewizyjna: Nowicka Wiktoria, Stanisław Czajkowski, Stefan Wabia.

Na zebraniu organizacyjnym w dniu 20 marca przewodniczył Jerzy Szezechowicz, główny inicjator Oddziału. Delegatem na zjazd ogólnopolski wybrany został Roman Conrad.

Zarząd Oddziału w planie pracy przewidział uruchomienie schroniska w Inowrocławiu i Kruszwicy, przeszkolenie przewodników krajoznawczych oraz organizację wycieczek. Adres Oddziału. Szkoła Powszechna w Jacewie, poczta Inowrocław.

Zniżki dla członków PTK w Zielonej Górze.

Zielona Góra jest interesującym obiektem turystycznym Ziemi Lubuskiej. Posiada wartościowe zabytki, interesujący przemysł, a Święto Winobrania w Zielonej Górze przechodzi już w tradycyjną imprezę krajoznawczo-turystyczną. Restauracja Krakowianka w Zie-

lonej Górze ul. Pionierska róg Widok dla członków PTK przewidziała zniżkę 25% przy konsumpcji. Hotel i restauracja — Hotel Parkowy — za usługi hotelowe i wyżywienie przewiduje dla członków PTK zniżki w wysokości 20%.

Zaznaczyć należy, że Zielona Góra posiada trzy inne jeszcze hotele.

Polskie Tow. Krajoznawcze jedynym i wyłącznym gospodarzem turystycznym na ter. woj. Olsztyńskiego.

Dn. 9 marca b. r. w Olsztynie odbyło się posiedzenie Zarządu Oddziału Olsztyńskiego P. T. Krajoznawczego. Z ramienia Zarządu Głównego w posiedzeniu wziął udział v. Prezes Zarządu Głównego p. J. Kłodziejczyk, który przed posiedzeniem w towarzystwie p. Inż. Zubelewicza, Prezesa Oddziału Olsztyńskiego przyjęty był przez Wojewodę Olsztyńskiego p. mgstra W. Jaśkiewicza. Do przedstawionego programu i planu gospodarki turystycznej na terenie Warmińsko-Mazurskim zarówno Wojewoda jak i V. Wojewoda ustosunkowali się życzliwie i pozytywnie i oświadczyli, że prace P. T. Krajoznawczego jak najusilniej będą przez Władze Administracyjne popierane. Oddział P. T. Krajoznawczego na najbliższy sezon turystyczny między innymi uchwalił

1. Dzięki życzliwemu ustosunkowaniu się Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji przeprowadzić remont i uruchomić schroniska wycieczkowe w następujących miejscowościach województwa: w Olsztynie; w Mikolajkach nad jez. Śniardwy, w Wilkasach pod Giżykiem, w Fromborku, w Św. Lipce, w Lidzbarku, w Szczytnie, w Piszcu, w Rucianach, w Orzyszu, w Węgorzewie i w Ostródzie.

2. Wydać przewodnik po województwie oraz po Olsztynie i okolicy.

3. Wydać ładną ilustrowaną broszurkę propagandową pod nazwą — Poznaj Warmię i Mazury,

4. Wydać ścienną barwną mapę turystyczną województwa, która jest już opracowana.

Jedną z większych wycieczek jaka przez P. Tow. Krajoznawcze będzie na te tereny organ zowana to uczestnicy (około 500 osób) pierwszego powojennego zjazdu kół krajoznawczych młodzieży szkolnej.

Oddział P. T. K. w Wałbrzychu.

W lokalu Dolnośląskiego Związku Popierania Turystyki w Wałbrzychu odbyło się zebranie organizacyjne Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego przy udziale 202 osób. Między zebranymi przeważała młodzież, która wykazała ogromne zainteresowanie dla organizującego się Oddziału P. T. K. gdyż Oddział ten zapewnia należyłą troskę organizacyjną dla powstających tu Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

W wyniku narad wybrano Zarząd Oddziału w składzie następującym.

Prezes mgr. Józef Janiszewski, v. Prezes Tadeusz Matulewicz, Sekretarz Halina Dolecka, Skarbnik Zygmunt Bueżyński, Członkowie Zarządu: Henryk Galkiewicz, Feliks Musiałik, Adam Buda, Adam Andruszewski, Stefan Krzemiński.

Po ożywionej dyskusji postanowiono istniejące w terenie Kółka Geograficzne przekształcić na Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K., organizować Koła przy Związkach Zawodowych, urządzić ośrodek spor-

tów wodnych na jeziorze w Choinie (Michałkowo) zorganizować kurs dla przewodników krajoznawczych, fotograficzny, kompletować zbiory fotograficzne.

Oddział P. T. K. w Międzyzdrojach.

W Międzyzdrojach nad morzem zorganizowany został Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Prezesem Oddziału został burmistrz p. Banaczkowski, V. Prezesem nadleśniczy p. Marcinkowski, sekretarzem p. Gawlikowski, skarbnikiem p. M. Wolak.

Zarząd Oddziału postanowił przeprowadzić starania o przydzielenie dla celów turystycznych schroniska na górze Kawcezej w bezpośrednim sąsiedztwie nad morzem.

Wiadomości ze Szczecina.

Oddział Szczeciński P. T. K. krząta się żywo przy odbudowie domu, przeznaczonego na schronisko turystyczne i biura P. T. K. Działając w porozumieniu ze spółdzielnią Gryf Oddział organizuje kurs dla przewodników krajoznawczych, obeznanych w szczególności z portem i wybrzeżem szczecińskim.

Kurs przewodników szkolnych po Gdańsku.

Dnia 12 marca br. w auli I Państw. Gimnazjum i Liceum w Gdańsku, przy ul. Waly Piastowskie 6, pięknie udekorowanej dzięki inicjatywie prof. Draganówny i prof. Wierusza-Kowalskiego odbyła się uroczystość nadania Pierwszemu Kolu Krajoznawczemu imienia Bernarda Chrzanowskiego oraz otwarcie „Kursu przewodników szkolnych po Gdańsku”.

W uroczystości tej poza gronem profesorskim i młodzieżą szkolną wzięli udział przedstawiciele nauki, dr Marcin Dragan — dyr. Archiwum Państwowego w Gdańsku, prof. Kilarzki z Wydz. Kultury i Sztuki Zarządu Miejsk., dr Marian des Loges — wicedyr. Biblioteki Miejskiej w Gdańsku, prof. Ostaszewski z Wydz. Kultury i Sztuki Województwa oraz przedstawiciele organizacji szkolnych.

Zebranych powitał dyr. Bernard Janik, następnie dr Marian des Loges wygłosił wykład „Morze i Gdańsk w literaturze polskiej”. Z kolei uczennica I lice. hum. odczytała życiorys Bernarda Chrzanowskiego, a sylwetkę jego skreślił prof. Kilarzki, osobisty przyjaciel Zmarłego.

Kulminacyjnym punktem było uroczyste wręczenie dyplomu nadającego Kolu Krajoznawczemu imię Bernarda Chrzanowskiego przez prezesa PTK oddziału Gdańsk, prof. Ostaszewskiego.

Opiekun Koła prof. Jadwiga Pawlikowska podała program wykładów oraz przepisów obowiązujące przyszłych przewodników.

Wykłady na kursie obejmą, dr Dragan, dr Pelczar, dr Marian des Loges, prof. Jan Kilarzki, prof. Bernard Janik, prof. Jadwiga Pawlikowa, prof. Wierusz-Kowalski, prof. inż. Jan Borowski, mgr Bogacki, ob. Szremowicz.

Dalszy ciąg programu urozmaicono deklamacjami młodzieży oraz występami chóru szkolnego.

Wystawa objazdowa.

W dotychczasowej podróży po Polsce Centralnej wystawa PTK p. n. „Piękno Ziemi Odzyskanych w Fotografii” odwiedziła Częstochowę, Piotrków, Łódź, Kielce, Tarnobrzeg i obecnie do końca marca gościła w San-

domierzu. Najbliższym postojem będzie Lublin, a potem przez Białystok wystawa uda się na Pomorze.

Gospodarzem Wystawy na każdym postoju jest zawsze miejscowy Oddział P. T. K., przy czym społeczeństwo okazuje wielkie zainteresowanie samą wystawą, tematem Ziemi Odzyskanych oraz akcją Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Ochrona przyrody

pod znakiem Polskiego Tow. Krajoznawczego.

Jednym z naczelných postulatów z działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego to — Ochrona Przyrody. — W związku więc z tym Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego zwraca się do wszystkich komórek organizacyjnych Polskiego Tow. Krajoznawczego (Okręgów, Oddziałów, Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej) o nawiązanie ścisłego kontaktu z organizacjami Ochrony Przyrody i zaabonowanie czasopisma. — Chrońmy przyrodę ojezysztą — wydawanego nakładem Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Kraków, ul. Ariańska 1.

Dalszy ciąg ofiar na pomnik ś. p. Al. Janowskiego.

1) inż. Izydorezyk Karol, Łódź	2.000.—
2) Dyr. Jaskowiak Franc. szek. Poznań	1.000.—
3) Ostaszewscy, Sopot	1.500.—
4) Paprocka Matylda, Warszawa	500.—
5) inż. Wojno Kazimierz, Warszawa	1.000.—
6) Oddział P. T. K. w Krakowie	3.000.—
7) „ „ w Łęczycy	1.000.—
8) „ „ w Mysłenicach	1.870.—
9) „ „ w Szczecinie	1.000.—
10) „ „ w Zielonej Górze	2.000.—
11) Towarzystwo Cyklistów w Pruszkowie	1.000.—
12) Gimnazjum i Liceum w Żuńwie (woj. pozn.)	300.—
13) Koło Krajoznawcze Młodzieży Państw. Liceum Pedagog. w Cieszynie	510.—
15) Koło Krajoznawcze Młodzieży P. T. K. przy szkole Nr. 2 w Golubzycach	425.—
16) Koło Krajoznawcze Młodzieży przy Gimnazjum w Jarocinie (woj. pozn.)	450.—
17) Koło Krajoznawcze przy Państw. Liceum i Gimnazjum w Jędrzejowie	500.—
18) Kółko Krajoznawcze przy Gimnazjum w Kcyni	200.—
19) Koło Krajoznawcze uczniów Gimnazjum im. Jerzego Smoleńskiego w Mysłenicach	300.—
20) Koło Krajoznawcze im. M. Kopernika przy szkole powszechnej w Pobiedziskach	500.—
21) Koło Krajoznawcze przy Państw. Gimnaz. Mechanicznym w Starogardzie	3.000.—
22) Kółko Krajoznawcze przy Państw. Gimnazjum i Liceum Żeńskim w Zawierciu	500.—
23) Liceum Pedagogiczne w Kielcach	400.—
24) Publiczna Szkoła Powszechna Nr. 35 Klasa III w Warszawie	455.—
	23.710.—
Z poprzednich list	51.544.—
Razem	75.254.—